

A régi arab versek elemeinek analitikus csoportosítása

(Ali Hussein cikke)

Cél:

Minden régi arab vers egyéni sajátosságainak (idioszinkrázia) a kifejtése, megérteni a különböző vers részek közti belső szövegösszefüggést. Legtöbbször ennek eredményeként az olvasó tematikus egységként tudja kezelni a verset, nem pedig számtalan összefüggéstelen és kapcsolat nélküli részekből álló szöveggént.

Terminusok:

1. Funkcionális egység (*wahda wazīfiyya*)

Verssor(ok) vagy a verssor egy része, amelynek sajátos funkciója van a versben.

Pl. (a) a kedves hajának és fogainak a leírása sok versben szerepel

(i) a költő (szerelmes) vágyakozása kedvese után

(ii) mentegetőzés, magyarázat, hogy miért van ilyen mélabús lelki állapotban a költő

(b) a kedves régi, elhagyott táborhelyei a romjainak az említése

(i) kifejezni a szerelmesek közti jelenlegi viszonyt – el vannak választva, távol egymástól

(ii) kifejezni a múltbeli viszonyt a költő és kedvese között

(c) a költő kedvese nyálát a mézhez hasonlítja – kifejezi az erős vágyakozást utána

Fontos: Hasonló verssorok csoportjai különböző funkcionális egységek lehetnek más és más szövegben.

Pl. Labīd *Mu'allaqa* és Abū Du'ayb *'Ayniyya* különbözősége – a *vadszamár* története mindkettőben

'Ayniyya: ez az erős, ügyes állat képtelen elkerülni a halált – *az idő könyörtelensége*

Mu'allaqa: a szerelmes viszonya kedveséhez – az elhagyott táborhely (*aṭlāl*) meglátogatása után a költő megáll, kedvesére gondol és elhagyja a táborhelyet. Ezt a döntését alátámasztandó leírja gyors, erős nőstény tevéjét, amelyen utazik, amikor elhagyja a táborhelyet. Ekkor a tevéjét egy vadszamár párhoz hasonlítja, amelyik gyorsan fut a bizonytalan helyről a kellemesebb helyre.

Így lehet értelmezni a vers különböző részeit, amelyek egyébként összefüggéstelennek látszanak.

2. Paragrafus, kompozíciós egység (*fiqra*)

A funkcionális egységen belüli rész.

Pl. Labīd versében a kedveshez való viszony (*funkcionális egység*) kifejtésén belül a vadszamár sorok külön *paragrafust*, kompozíciós egységet képviselnek.

Abū Du'ayb versében az idő könyörtelenségét (*funkcionális egység*) kifejező vadszamár és nyársas antilop (oryx) történet is egy-egy *paragrafust* képvisel.

3. Motívum (*ma'nā*)

A legkisebb jelentéssel bíró egység a versen belül: egy szó, kifejezés vagy kép (hasonlat).

Sā'ida b. Ğu'ayya versében:

„(A kedves haja) olyan, mint a zöld papirusz felső (a vízből kiálló) része, amelyet a víz növeszt, s amelynek a két oldalán zöld moszat terjeng”.

Azaz: a haja sötét színű (nem világos), bőséges minden oldalon és hosszú. Ez egy paragrafuson ill. funkcionális egységen belül helyezkedik el.

Példa:

Ḥassān ibn Tābit versének kezdete:

Funkcionális egység: a főhős szenvedő lelki állapota

Benne *paragrafus* (*kompozíciós egység*): álmatlan, gyötrődő éjszaka, amikor emlékezik egy nőre:

1. Vajon elhagyta-e a szemet az álmatlanság és a könnyek kiontása megszűnt-e?
2. Amikor aludnál, emlékezetedbe felidéződik Ša'tā' (nő) arca és azok a helyek, ahol a sátrak és a sátortartó cövekek vannak
3. Mindig, amikor viharos tavaszi esőfelhő vonul el a (nő) tábora felett, azt kívánom, hogy essen bőséges eső rájuk (jókívánság)
4. Megmutatta (a nő) neked hosszú és sűrű haját, amelyik ha felkel, beborítja őt

Az 5. sorban egy *motívum*, *hasonlat* az imádott nőre emlékezve, aki a gyötrődő lelkiállapot miatt az álmatlanságot okozza:

„Olyan az arca, mint egy jóllakott gazelláé, amelyik követi a patakokat és hegyi lejtőket”.

Feladat: Elemezni a *mellékelt Sanfara verset* a fenti bemutatás alapján: funkcionális egységekre, kompozíciós egységekre (*paragrafus*) és motívumokra. Nem kell leírni, az órán ebből lesz dolgozatírás.